

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No9(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 376 sahifa,
2-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'smirlarda hissiy bezovtalikning psixologik determinantlari sifatida o'z-o'zini baholash va o'ziga munosabat xususiyatlari.....	10
Ibraymova Altinay Esemuratovna	
Bo'lajak pedagoglar shaxsiyatida ksenofobiya xavfi: kasbiy deformatsiya omillari va uning pedagogik faoliyatga ta'siri	16
Abdiraximova Dildora Begimkulovna	
Biologiya ta'limida sun'iy intellektdan foydalanish: didaktik imkoniyatlar, muammolar va metodik yechimlar.....	20
Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Talabalarda mediasavodxonlik va tanqidiy fikrlash o'rtasidagi psixologik bog'liqlik.....	28
Adizova Muxabbat Muxitdinovna	
Oliy ta'lim rahbar-kadrlarida stressogen vaziyatlarni boshqarishning pedagogik-psixologik o'ziga xos jihatlari	32
Sultonov Mansur G'aniyevich	
Boshlang'ich ta'limda individual yondashuv orqali o'quvchilarning ta'lim natijalarini yaxshilash	37
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli resurs bazasini yaratish kompetensiyasi: tuzilma va mezonlar.....	41
Qo'qonboyeva Durdona Faxriddin qizi	
Biologiyani o'qitishda zamonaviy ta'lim metodlari.....	44
Joldasbayeva Gulchexra Maksetbayevna	
Organik fotoelementlarning moslashuvchanligini oshirish.....	49
Jalolova Pokiza Muzaffarovna	
Dzyudo sport turida texnik tayyorgarlikni takomillashtirishda maxsus mashqlardan foydalanish samaradorligi.....	54
Ko'palov Sanjar Ulug'bekovich	
Interactive Methods for Developing Sociolinguistic Competence in Higher Education	59
Baxramova Diyora Sanjar qizi	
Texnika yo'nalishi talabalarini ishlab chiqarish muhitiga tayyorlashda CDIO va sanoat korxonalari hamkorligining pedagogik imkoniyatlari	66
Gaffarov Xasan Ravshanovich	
Onkologik bemorlarga tashxisni bildirish madaniyati va uning psixologik oqibatlar (O'zbekiston misolida)...	70
Jonpo'lotova Manzura Jahonovna	
Malaka oshirish jarayonida rahbar-kadrlarning SOFT-kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi.....	75
Axrrova Umida Xamidullayevna	
Refleksiv ta'lim muhitida o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik parametrlari tizimi	81
Sadikova Shaxnoza Ulug'bek qizi	
Loyihaviy faoliyat asosida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmlari	87
Jabborov Toxirjon Maqsudali o'g'li	
Biologiya fanini o'qitishda biologiya (maxsus pedagogika: logopediya) yo'nalishi talabalarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	91
Hakimova Musharraf Fozilovna, Hasanova Zebo Davlatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda bolalar adabiyotining didaktik imkoniyatlari	96
Homiyatova Mavluda Amon qizi	
Boshlang'ich sinflarda raqamli ta'lim muhitini yaratish va interaktiv metodlardan foydalanish.....	101
Karimova Nargiza Raximovna	
Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar asosida bolalarning soft skillsini rivojlantirish: interaktiv va sun'iy intellektga asoslangan yondashuvlar	109
Mamatqulova Nozimaxon Shavkat qizi	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida innovatsion pedagogik faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirish: kvazi-eksperimental tadqiqot.....	116
Nozimabonu Tojiboyeva	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining axborotni tekshirish va dalillarga asoslangan xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	124
Abduraxmonova Gulandam Anvarjonovna	
Funksional yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini takomillashtirishning ustuvor jihatlari.....	130
Safarov Dilmurod Zoirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv faoliyati samaradorligini oshirishda o'qish savodxonligining ahamiyati	135
Turg'unboyev Sirojiddin Faxriddinovich	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish asosida matematika fanini o'qitishda o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirish metodikasi.....	140
Sultonova Shahnoza Yusuf qizi	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitish metodikasini yosh omili asosida takomillashtirish.....	147
Akhmadaliyeva Nargizakhon Abdumalik qizi	
Tengdoshlar bilan munosabat sifatiga oilaviy muhitning bilvosita ta'siri	153
Baratullayeva Dilnoza Xabibullo qizi	
Bolalar kiyimlari va ular bilan bog'liq urf-odatlar (Buxoro vohasi misolida).....	156
G'iyosova Zarina Yusuf qizi	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligi rivojlanganlik darajalarini kvalimetrik shkala asosida baholash	160
Niyozova Shahlo Abdusaitovna	
Bionika asosida maktabgacha yoshdagi bolalarda ixtirochilik qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali metodlari	167
Jumaboyeva Maxliyo Rashidbek qizi	
Talabalarning bilish faolligini oshirishning pedagogik mexanizmlari.....	172
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
Kredit-modul ta'lim tizimida talabalar mustaqil ta'limini neyropedagogik yondashuv asosida tashkil etishning pedagogik-didaktik tamoyillari.....	178
Farrux O'. Ibragimov	
Kichik maktab yoshdagi bolalarning o'quv faoliyatiga moslashishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	185
G'ofurova Madina Ikromjon qizi	
Rashk muammosining ijtimoiy-psixologik mazmun-mohiyati.....	189
Ummatova Sitora Shavkatulloyevna	
Bo'lajak o'qituvchilarda axborotni tanqidiy tahlil qilish ko'nikmasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy aspektlari	196
Salayeva Sitora Serali qizi	
Nabi Jaloliddin ijodida tarixiy tafakkur va zamonaviylik uyg'unligi	201
Matchanova Mastura Baxrom qizi	
Geometriyani o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish	205
Sultonova Dilrabo Yusuf qizi	
ESP ta'limida syllabus design va uning arxitektura-qurilish yo'nalishlaridagi ahamiyati.....	210
Xayitova Dilnoza Bahtiyorovna	
Цифровизация и глобализация как факторы трансформации французского языка в XXI веке	214
Давронова Зульфия Бобоевна	
Key Highlights of a Dialect for Extraordinary Purposes.....	219
Berdiyeva Mekhriniso Kholmamatovna	
Transformatsion liderning maktabgacha ta'lim tizimidagi strategik va pedagogik ahamiyati.....	223
Mustafoev Maqsudbek Olim o'g'li	

Milliy komponentlarga asoslangan tasviriy san'at ta'limining asosiy metodik tamoyillari.....	227
Baltayeva Xalima Toraboyevna	
Arxitektura ta'limida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning kompetensiyaviy modeli	231
Abduvosiqova Dilafruz Djalaliddinova	
Bo'lajak tarix o'qituvchisi pedagogik-psixologik tayyorgarligining nazariy-konseptual modeli	236
Toshpo'latova Shaxnoza Shuhratovna	
The Impact of the Flipped Classroom Model in Uzbek Secondary Schools: Participation and Engagement	240
Khamidova Shabnam Gulakhmadovna	
Sharq va G'arb pedagogik an'analarida sun'iy intellekt vositasida tarbiya jarayonini transformatsiyalash: qiyosiy tahlil va metodologik yondashuvlar.....	244
Jamolova (G'anijonova) Mushtariybegim Bobirjon qizi	
Sport tayyorgarligi tizimida trenerlar faoliyatining mazmuni, tuzilishi va zamonaviy talablari	249
Ismailova Dildora Qudratullayevna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni son sanoqqa o'rgatishda didaktik vizual vositalarning turlari va ularning pedagogik ahamiyati.....	255
Kushakova Gulnora Egamqulovna, Valiyeva Sabina Shavkat qizi	
Bo'lajak tarbiyachilarning kognitiv-integrativ mobilligi, mohiyati va tarkibiy komponentlari.....	262
Mirzayeva Kamola Ikrom qizi	
Kursantlarda kasbiy tayyorgarlikni takomillashtirishda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarning psixologik-pedagogik ahamiyati.....	267
Shermatova Nazokat Safarovna	
PISA topshiriqlari asosida 5-sinf o'quvchilarining ilmiy tadqiqotlarni loyihalash kompetentsiyasini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	271
Zulayxo Mamajanova	
Лингводидактические основы развития письменной речи студентов на материале жанра травелога	275
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи, Хазраткулова Мохира Азизбековна	
Migrant oilalarning bola psixikasiga ta'siri	280
Baxtiyor Odilovich Saidov	
Трансформация рекламного дискурса в социальных сетях.....	284
Икрамова Мунира Маруфжановна	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini oshirishda web-platformalardan foydalanish modeli.....	289
Akramova Mohinabonu Mirg'olib qizi	
Teaching Translation Equivalence Through Comparative Analysis of Simultaneous and Written Translation: An Experimental Study in Uzbek-English Translation Education.....	294
Iskandarova Risolat Ravshanbekovna	
Oliy ta'limda falsafa fanini o'qitishning ahamiyati va dolzarbligi	299
Ismadiyrov Komil Maxamadiyrovich	
Anorganik kimyoda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan pedagogik tajriba-sinov ishlarining matematik-statistik tahlil natijalari.....	304
Boboyarova Nilufar Saydullayevna	
Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutq nuqsonlarini qo'g'irchoq teatri asosida bartaraf etish texnologiyalarini takomillashtirish	310
Xasanbayeva Gulbahor Nasrullayevna, Arslanova Madina Mansurovna	
Musiqqa o'qituvchilarida cholg'u ijrochilik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish (fortepiano asarlari misolida)	313
Rahimberganova Zuhra Shuxrat qizi	
Yosh xodimlarni kasbga moslashtirishda zamonaviy pedagogik metodlarning o'rni va ahamiyati	317
Adilov Baxadir Tanatarovich	

Bo'lajak o'qituvchilarni millatlararo muloqot madaniyatini rivojlantirishga tayyorlashning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari	321
Atamuratov Dilshod	
Концептуальные основы развития навыков академического вокального исполнительства у студентов образовательных программ по направлению "Музыкальное образование"	325
Ахмедова Чарос Ильхомовна	
Muammoli ta'lim orqali o'quvchilarning kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	332
Bekchanova Sabohat Matrasulovna	
Ixtisoslashtirilgan va ijod maktablari direktorlari kreativ salohiyatining tarkibiy tuzilmasi va baholash mezonlari	338
G'aniyeva Zarina Itolmas qizi	
Maktabgacha ta'limda inkluziv muhitni shakllantirish: mavjud muammolar va innovatsion pedagogik yechimlar	342
Gulyamova Aziza Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy madaniyatshunoslik kompetensiyasini shakllantirish metodikasi	346
Komiljonova Mohinur Allabergan qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalarning global kommunikativ motivatsiyasini shakllantirish: pedagogik yondashuvlar	350
Qoravoyeva Shoir Zafarjon qizi	
Tafakkur muammosining pedagogik va psixologik asoslari	353
Shixova Inobat Omonovna	
Integral yondashuv asosida bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy tayyorlashda xorij tajribasi	358
Usmanova Shaxnoza Baxodirovna	
Arab tilidagi akademik matnlarni o'qib tushinishda sun'iy intellektdan foydalanishning metodik imkoniyatlari	363
Xalilova Hilola Sharopovna	
Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida deontologik kompetentlikning mazmuni, tarkibiy komponentlari va funksiyalari	368
Yaqubova Donoxon Xo'janazar qizi	
Kognitiv yondashuv asosida sonning butun va kasr qismi qatnashgan tenglamalarni o'qitish metodikasi ...	372
Boboqulova Munisa Shavkat qizi	

TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNING GLOBAL KOMMUNIKATIV MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISH: PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Qoravoyeva Shoirazafarjon qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Chirchiq filiali

"Ijtimoiy fanlar va xorijiy tillar kafedrası assistant-o'qituvchisi

E-mail: shoirazafarjanovna@gmail.com

ORCID:0009-0006-7200-7027

Annotatsiya: Ushbu maqolada tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarida global kommunikativ motivatsiyani rivojlantirishning pedagogik yondashuvlari tahlil qilinishi bilan bir qatorda, 2020-yildan keyingi ilmiy manbalar asosida ESP, Self-Determination Theory, Willingness to Communicate konsepsiyasi hamda raqamli hamkorlikka tayangan integrativ model yoritiladi. Natijalar global kommunikativ motivatsiyani rivojlantirish kasbiy mazmun, psixologik ehtiyojlar, qulay ta'lim muhiti va xalqaro muloqot tajribasining uyg'unligi orqali samarali amalga oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Global kommunikativ motivatsiya, tibbiyot ta'limi, kasbga yo'naltirilgan chet tili o'qitish (ESP), o'z-o'zini belgilash nazariyasi, muloqotga tayyorlik (WTC), pedagogik yondashuv, xalqaro kommunikativ kompetensiya.

Abstract: This article analyzes pedagogical approaches to developing global communicative motivation among students of medical higher education institutions. Based on scientific sources published after 2020, it presents an integrative model grounded in English for Specific Purposes (ESP), Self-Determination Theory, the Willingness to Communicate (WTC) concept, and digital collaboration technologies. The findings indicate that the effective development of global communicative motivation is achieved through the integration of professionally oriented content, the fulfillment of learners' psychological needs, a supportive educational environment, and opportunities for international communication.

Key words: Global communicative motivation, medical education, English for Specific Purposes (ESP), Self-Determination Theory, Willingness to Communicate (WTC), pedagogical approach, international communicative competence.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические подходы к развитию глобальной коммуникативной мотивации у студентов медицинских высших учебных заведений. На основе научных источников, опубликованных после 2020 года, рассматривается интегративная модель, основанная на профессионально ориентированном обучении иностранному языку (ESP), теории самоопределения (Self-Determination Theory), концепции готовности к коммуникации (Willingness to Communicate, WTC), а также технологиях цифрового сотрудничества. Результаты исследования показывают, что эффективное развитие глобальной коммуникативной мотивации обеспечивается сочетанием профессионального содержания обучения, удовлетворения психологических потребностей, благоприятной образовательной среды и опыта международного общения.

Ключевые слова: Глобальная коммуникативная мотивация, медицинское образование, профессионально ориентированное обучение иностранному языку (ESP), теория самоопределения, готовность к коммуникации (WTC), педагогический подход, международная коммуникативная компетентность.

KIRISH

Zamonaviy tibbiyot sohasi kasbiy faoliyatning xalqaro miqyosda tashkil etilishini taqozo qiladi: ilmiy konferensiyalarda ishtirok etish, xorijiy hamkasblar bilan malaka almashish, xalqaro bazalardagi ilmiy adabiyotlardan foydalanish va chet ellik bemorlar bilan muloqot qilish bo'lajak shifokordan yuqori darajadagi kommunikativ kompetensiyani talab etadi.

Shu bilan birga, tibbiyot yo'nalishi talabalari o'quv jarayonida asosiy e'tiborini klinik-nazariy fanlarga qaratganligi, dastur zichligi va auditoriya vaqtining cheklanganligi sababli chet tilini o'rganishga nisbatan barqaror motivatsiyani saqlab qolishda qiyinchiliklarga duch keladi. Ushbu holat ESP kurslarining talabalar ehtiyojlari, yetishmovchiliklari, afzalliklari va samaradorligini alohida o'rganishni taqozo etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi – so'nggi besh yil davomida chop etilgan ilmiy tadqiqotlar asosida tibbiyot talabalarida global kommunikativ motivatsiyani rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik yondashuvlarni tizimlashtirish va ularning o'zaro bog'liqligini asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Global kommunikativ motivatsiya tushunchasi ichki (intrinsik) va tashqi (ekstrinsik) motivatsiya, muloqotga tayyorlik (Willingness to Communicate, WTC) hamda xalqaro yo'naltirilganlik (international posture) kabi omillarning uyg'unligi sifatida qaraladi. Bu borada o'z-o'zini belgilash nazariyasi (Self-Determination Theory, SDT) inson motivatsiyasi va farovonligiga oid metanazariya sifatida chet tili o'qitish va o'rganishga ham tatbiq etiladi hamda o'quvchilarning auditoriyada, undan tashqarida va onlayn muhitda faolligini qo'llab-quvvatlash uchun amaliy asos yaratadi.

WTC konsepsiyasi esa "tanlov mavjud bo'lganda muloqotni boshlash niyati" sifatida ta'riflanadi va situatsion hamda barqaror (trait) qatlamlardan iborat murakkab hodisa hisoblanadi; sinfda ijobiy va qo'llab-quvvatlovchi muhitning mavjudligi talabalarining o'ziga ishonchi va motivatsiyasini oshirib, o'z navbatida WTC darajasini yuksaltiradi. Global kommunikativ motivatsiyani rivojlantirishning asosiy pedagogik yondashuvlari

Kasbga yo'naltirilgan chet tili o'qitish (ESP). Tibbiyot, biznes va texnika kabi ixtisoslashgan sohalarida ESP talabalarga o'z kasbiy muhitida samarali muloqot qilish uchun zarur bo'lgan maqsadli til ko'nikmalarini beradi; bunda lingvistik kompetensiya, sotsiolingvistik ong'dorlik, diskurs boshqaruvi va strategik muloqot ko'nikmalari asosiy tarkibiy qismlar sifatida ko'rsatiladi.

Kommunikativ til o'qitish (CLT) va talabaga yo'naltirilgan ta'lim modellari ushbu kompetensiyalarni rivojlantiruvchi asosiy pedagogik freymvork sifatida qaraladi, bunda autentik materiallar va interfaol texnologiyalarni integratsiya qilish talabalarining kommunikativ imkoniyatlarini kuchaytiradi.

O'zbekiston tajribasida ham tibbiyot talabalariga ingliz tilini kasbga yo'naltirilgan yondashuv asosida o'qitish alohida ilmiy-uslubiy yo'nalish sifatida shakllangan bo'lib, bunda til o'rgatish kasbiy kontekstdan ajratilmagan holda olib boriladi. Shu bilan birga, ESP kurslarini tashkil etishda talabalarining haqiqiy ehtiyojlari va mavjud bilim bo'shliqlarini (needs and lacks) aniqlash, shuningdek, kurslarning amaliy samaradorligini muntazam baholab borish zarurligi alohida ta'kidlanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'z-o'zini belgilash nazariyasi asosida motivatsion muhit yaratish. SDT nuqtai nazaridan talabaning avtonomiya, kompetentlik va boshqalar bilan aloqadorlik kabi asosiy psixologik ehtiyojlari qondirilgan sinf muhiti motivatsiyaning barqaror shakllanishiga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining sinfga, talabaning o'ziga hamda guruhdoshlarning bir-biriga ko'rsatgan qo'llab-quvvatlashi psixologik ehtiyojlarning qondirilishiga va bu orqali talabaning chet tilida muloqotga tayyorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bunday yondashuv nafaqat an'anaviy auditoriya sharoitida, balki onlayn va aralash ta'lim muhitlarida ham talabalarining ishtiroki va farovonligini qo'llab-quvvatlash uchun samarali asos bo'lib xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Muloqotga tayyorlikni (WTC) shakllantiruvchi sinf muhiti

Tibbiyot talabalari orasida o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uyalish (shyness) WTC darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillardan biri bo'lib, o'qituvchining sinfdagi faol aralashuvi talabalar tashvishini kamaytirib, ularning muloqotga tayyorligini oshirishga yordam beradi; yuqori motivatsiyaga ega talabalar esa o'ziga bo'lgan ishonch tufayli auditoriya faoliyatida faolroq ishtirok etadi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt vositalari yordamida tashkil etilgan muloqot mashqlari talabalarining gapirish ko'nikmalarini va muloqotga tayyorligini oshirishda qo'shimcha samarali vosita sifatida e'tirof etilmoqda, bu esa zamonaviy pedagogik amaliyotda texnologik yechimlarning ahamiyatini ko'rsatadi.

Xalqaro hamkorlik, telekollaboratsiya va madaniyatlararo tajriba

Telekollaboratsiya amaliyoti talabalarda tanqidiy madaniy ong'dorlikni shakllantirish va bo'lajak mutaxassislarni xalqaro muloqot tajribasiga tayyorlash uchun samarali vosita sifatida qaraladi. Tibbiy ingliz tili ta'limini yangilash borasidagi so'nggi tadqiqotlar aralash-sinxron o'qitish muhitida madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga va bu orqali talabalarni global ta'lim standartlariga muvofiqlashtirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Shuningdek, xorijiy muhitda vaqtincha yashagan tinglovchilar misolida o'tkazilgan tadqiqotlar muloqotga tayyorlik bilan ikkinchi til ravonligi o'rta-sidagi bog'liqlikni tasdiqlaydi, bu esa talabalarni

real xalqaro muloqot vaziyatlariga (almashinuv dasturlari, onlayn hamkorlik loyihalari) jalb etishning motivatsion ahamiyatini ko'rsatadi.

O'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, tibbiyot talabalarida global kommunikativ motivatsiyani rivojlantirish alohida bir metod yoki texnika orqali emas, balki bir necha pedagogik yondashuvning integratsiyasi orqali samarali amalga oshiriladi.

Birinchidan, ta'lim mazmuni kasbiy kontekstga (ESP) yo'naltirilgan bo'lishi, talabaning kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan bevosita bog'liqligini his qilishini ta'minlashi lozim.

Ikkinchidan, sinf muhiti talabaning avtonomiya, kompetentlik va aloqadorlik ehtiyojlarini qondiruvchi (SDT asosidagi) tarzda tashkil etilishi, bu esa o'z navbatida barqaror ichki motivatsiyaning shakllanishiga xizmat qiladi.

Uchinchidan, o'qituvchining tashvishni kamaytiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi pozitsiyasi talabalarning muloqotga tayyorligini (WTC) oshiradi.

To'rtinchidan, telekollaboratsiya, onlayn hamkorlik loyihalari va sun'iy intellekt asosidagi mashqlar kabi zamonaviy vositalar talabalarga haqiqiy xalqaro muloqot tajribasini beradi, bu esa ularning xalqaro yo'naltirilganligini (international posture) mustahkamlaydi.

Ushbu to'rt yo'nalishni birlashtiruvchi integrativ pedagogik model tibbiyot oliy ta'lim muassasalari uchun global kommunikativ motivatsiyani rivojlantirishning amaliy asosi bo'lib xizmat qilishi mumkin.

XULOSA

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalarning global kommunikativ motivatsiyasini shakllantirish murakkab va ko'p qirrali pedagogik jarayon bo'lib, u kasbga yo'naltirilgan til ta'limi, talabaning psixologik ehtiyojlarini qondiruvchi sinf muhiti, muloqotga tayyorlikni rag'batlantiruvchi o'qituvchi pozitsiyasi hamda xalqaro hamkorlik tajribasini o'zida mujassam etgan integrativ yondashuv orqali samarali amalga oshiriladi.

Kelgusi tadqiqotlarda ushbu to'rt yo'nalishni birlashtiruvchi pedagogik modelning O'zbekiston tibbiyot oliy ta'lim muassasalari sharoitida amaliy sinovdan o'tkazilishi va uning talabalar kommunikativ motivatsiyasiga ta'sirini miqdoriy baholash dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Buranov D.D. To Teach or Not to Teach English for Medical Students // Psychology and Education. – 2021. – Vol. 58, No. 3. – P. 990-996.
2. Aguaguiña Pilla M.P., Gordón Fiallos B.A., Casa Molina P.E., Nuñez Melo N.N. Development of communicative competence in specific contexts: Teaching English for Specific Purposes (ESP) in fields such as Medicine, Business, and Technology // Ciencia Latina Revista Científica Multidisciplinar. – 2025. – Vol. 9, No. 1. – P. 5991-6004. https://doi.org/10.37811/cl_rcm.v9i1.16302
3. Yuldasheva D., Tuhtaboyeva Y., Shamsiddinova M. Teaching English to Medical Students on the Basis of a Professionally Oriented Approach // The American Journal of Social Science and Education Innovations. – 2021. – Vol. 5. – P. 558-562. <https://doi.org/10.37547/tajssei/Volume03Issue04-90>
4. Khalili S., Tahririan M.H. Deciphering Challenges of Teaching English for Specific Purposes to Medical Students: Needs, Lacks, Students' Preferences, and Efficacy of the Courses // Teaching English Language. – 2020. – Vol. 14, No. 1. – P. 365-394.
5. Nakata Y. et al. Students' Willingness to Communicate in the Foreign Language Learning Classroom: Exploring the Roles of Classroom Support and Psychological Needs Satisfaction // British Journal of Educational Psychology. – 2025.
6. Karimkhanlooei G., Motamed N., Gharebaghi H. Effective Factors in Medical Students' Willingness to Communicate in the Course of English for Specific Purposes // Journal of Medical Education Development. – 2022. – Vol. 15, No. 45. – P. 34-46.
7. Fathi J., Rahimi M., Derakhshan A. Improving EFL Learners' Speaking Skills and Willingness to Communicate via Artificial Intelligence-Mediated Interactions // System. – 2024. – Vol. 121. – Art. 103254. <https://doi.org/10.1016/j.system.2024.103254>
8. Eren Ö. Raising Critical Cultural Awareness through Telecollaboration: Insights for Pre-Service Teacher Education // Computer Assisted Language Learning. – 2023. – Vol. 36, No. 3. – P. 288-311.
9. Pan Yu. Global Healthcare Communication: Innovating Medical English Education // Cogent Education. – 2025. – Vol. 12, No. 1. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2025.2482505>
10. Kim J., Zhao H., Diskin-Holdaway C. Willingness to Communicate and Second Language Fluency: Korean-Speaking Short-Term Sojourners in Australia // Languages. – 2022. – Vol. 7, No. 2. – Art. 112.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.